

Latvijas Republikas Valsts prezidenta kanceleja Prezidenta preses dienests

Pils laukums 3, Rīga-50, LV-1900, tālr. 7092122, fakss 7320404,
prese@president.lv, www.president.lv

Latvijas Valsts prezidentes Vairas Vīķes-Freibergas uzruna Latvijas Pašvaldību savienības 13.kongresa atklāšanā « Stipras pašvaldības – stipra ES », Jūrmalā, 2003.gada 16.maijā

Augsti godātais Jaunsleiņa kungs,
Godātie valdības locekļi,
Saeimas deputāti,
pašvaldību darbinieki,
Dāmas un kungi!

Man ir patiešams prieks sveikt Jūs visus Latvijas Pašvaldību savienības gadskārtējā kongresā. Un it sevišķi tamdēļ, ka nedaru to pirmo reizi. Jau pati kongresa devīze «Stipras pašvaldības – stipra Eiropas Savienība» norāda uz pašvaldību šā brīža aktualitāti – Latvijas sagatavošanos dalībai Eiropas Savienībā, un tas nozīmē sagatavošanos visādām iespējām, ko šī dalība mums piedāvās.

Tik tiešām, Latvijas pašvaldību loma, iestājoties ES, tikai pieaugs un stiprināsies. Pašvaldībām būs iespējas ne tikai aizstāvēt pašām savas intereses, bet arī ietekmēt Eiropas Komisijas pieņemtus lēmumus, darbojoties ES Reģionu komitejā. Šajā komitejā jau tagad darbojas 222 Eiropas Savienības valstu pašvaldības un tām pavisam drīz - gan pagaidām vēl novērotāju statusā - pievienosies septiņas Latvijas pašvaldības. Tas dos iespēju arī Latvijas pašvaldību darbiniekiem sagatavoties aktīvai un līdztiesīgai dalībai ES, iepazīties ar darba metodēm, ar procedūrām, jau veidot savu paziņu un kontaktu tīklu.

Esmu pārliecināta, ka Latvijas dalība ES palīdzēs nodrošināt to, ka Latvija un tās reģioni varēs brīvi attīstīties un celt savu labklājību līdzās citām demokrātiskām un brīvām valstīm, it īpaši savām tuvākajām kaimiņvalstīm, no kurām gan tiešām ļoti negribētos, ka mēs atpaliktu. Vēlētos uzsvērt, ka katra iedzīvotāja tiesību un labklājības nodrošināšana ir viens no jautājumiem, kam Eiropas Savienībā pievērš vislielāko uzmanību. Tas sakrīt ar pašvaldību darbības kā iedzīvotājiem tuvākās varas uzdevumiem.

Viens no svarīgiem pašvaldību uzdevumiem ES kontekstā būs saistīts ar nacionālās identitātes un valstiskuma saglabāšanu. Ne par velti šonedēļ, Portugāles prezidents Sampaio, viesojoties Latvijā, vairākkārt uzsvēra, ka, pievienojoties ES, portugāļi jutās kā eiropieši, bet vēl vairāk kā portugāļi, jo tik tiešām ciešākā kontaktā ar citiem mēs vislabāk atpazīstam paši sevi un atklājam savas īpatnības – gan savas stiprās, gan vājās puses.

Lai gan iestājoties ES, daļa varas tiek centralizēta, nacionālajām interesēm ir vienmēr jābūt virzošajam un vadošajam spēkam katrā no to veidojošām suverēnām valstīm, to skaitā Latvijai, kļūstot par ES dalībvalsti. Tas ir panākams, un to līdz šim ir darījušas dalībvalstis, aktīvi līdzdarbojoties ES institūcijās, un tajās arī Latvijai, tāpat kā citām salīdzinoši mazām ES dalībvalstīm, būs iespējams ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu. Tie nav tukši vārdi, tā ir realitāte.

To, ka paši spējam aizstāvēt savas nacionālās intereses, esam jau uzskatāmi parādījuši Latvijas iestāšanās sarunās ar ES, jo ir panākti ļoti izdevīgi nosacījumi tieši Latvijai izdevīgi kā, piemēram, pārejas periodus tajos laukos, kuros mēs zinām, ka mums būs finansiālas grūtības tos ieviest agrākā periodā, mēs esam panākuši, ka tur uz

vairākiem gadiem daudzas prasības ir atliktas un mēs esam panākuši, gan sīvi cīnoties, tai skaitā prezidentei piedaloties šajā cīņā, mūsu kvotu būtisku palielinājumu. Un te atkal, sarunā ar Portugāles prezidentu, viņš tikai noplātīja rokas un teica: “Ziniet, jums ir vareni paveicies, jo mēs vēl aizvien jūtam, ka kvotas mūsu dienviņu jūras lauksaimniecībai tika noteiktas tādā periodā, kad Portugāle bija piedzīvojusi stipri lēnu attīstības tempu.” Prezidents teica, ka portugāļi šobrīd nav ar tām īpaši apmierināti. Mums izdevās par 60% pacelt to, kas mums bija sākotnēji piedāvāts, es uzskatu, ka tas ir liels sasniegums un reizē pierādījums tam, ka, cīnoties par savām tiesībām un spējot pierādīt un pārliecināt savus sarunu partnerus par savu argumentu pamatotību, par to patiesumu, ir iespējams panākt būtisku pretimnākšanu, jo visa ES balstās uz nemitīgām debatēm, sarunām, kur viens otru cenšas pārliecināt un pierādīt katrs savu taisnību. Bieži risinājums ir tāds, kas ir pusceļā starp prasībām no vairākām pusēm, bet ar kuru visi var sadzīvot, ar kuru visi var samierināties.

Katrā ziņā mums ir jāprot izmantot un izprast visu to, kas šajās struktūrās tiek prasīts no katras dalībvalsts un, kad mēs to prasīsim un, ja mēs to prasīsim, tas stiprinās Latvijas konkurētspēju un tas mums atļaus panākt pārējās ES valstis savā attīstības līmenī pēc iespējas ātrākā laikā un arī pavirzīties ātrāk uz priekšu to valstu sarakstā, kas līdzīgi mums vēl šobrīd ir kandidātvalstis.

Vislielākā nozīme šajā procesā būs ES strukturālo un kohēzijas fondu izmantošanai. Būs jāmaksā tos piesaistīt, izmantot, pielietot. Latvija ir noteikusi prioritātes ES līdzekļu izmantošanai. Šīm prioritātēm jāpalīdz veicināt visas valsts līdzsvarota attīstība, uzņēmējdarbība, inovācijas, ir jārisina cilvēkresursu problēmas un nodarbinātības jautājumi, lauku attīstība, un arī lauksaimniecības un zivsaimniecības attīstība kā atsevišķas jomas.

Ļoti bieži izskan bažas, ka pašvaldībām nav pietiekami daudz resursu, nedz arī spēju, lai maksimāli piesaistītu Eiropas Savienības naudu un izpildītu Eiropas prasības. Ir nācies dzirdēt sūdzības, ka ir grūti piesaistīt naudu no SAPARD fonda, taču fondu būs daudz un visi tie ir būtiski svarīgi mūsu attīstībai. Piemēram, ekonomisti ir aprēķinājuši, ka, ienākot mūsu ekonomikā 1,1 miljardam eiro, Latvijas iekšzemes kopprodukts pieaug par trijiem procentiem.

Neapšaubāmi liela nozīme būs pašvaldību, atbildīgo institūciju, dienestu spējai piesaistīt kvalificētus speciālistus, kas spētu sagatavot kvalitatīvus projektus un virzīt tos finansējuma piešķiršanai, lai šo Eiropas Savienības fondu naudu varētu saņemt un izmantot. Par to ir nopietni jādomā, par to ir jādomā bez kavēšanās, un šī problēma ir jārisina valstiskā līmenī visām iesaistītajām instancēm un institūcijām.

Līdzfinansējuma saņemšana projektu īstenošanai no Latvijas valsts budžeta būs izšķirīga Eiropas Savienības naudas piesaistīšanai. Strukturālo fondu specifika, kā jūs labi zināt, paredz, ka Eiropas Savienība finansē līdz 75% no projekta izmaksām, šis procents, protams, svārstās atkarībā no projekta, bet pārējo ir jāsedz vai nu valstij, vai pašvaldībai, vai privātuzņēmējam, vai zināmai kombinācijai no visiem trim kopā. Un te nu Latvijā visiem - gan valdībai, gan pašvaldībām - ir jāpieliek visas iespējamās pūles, lai nodrošinātu šo nepieciešamo līdzfinansējumu no Latvijas puses. Ja nē, tad Latvijai paies garām milzīgi līdzekļi, kas Latvijai pienāktos un kas, kā mēs visi zinām, Latvijai būtu ļoti, ļoti vajadzīgi.

Latvijai iestājoties Eiropas Savienībā, pārdomāta un veiksmīga novadu veidošanas politika un ar to saistītās reformas veicinātu lauku un pilsētu vienmērīgu attīstību. Mēs vēlētos, lai zustu šī plaissa attīstības līmenī starp pilsētām un laukiem, ja ne izzustu pilnīgi, tad vismaz sašaurinātos. Tas padarīs arī efektīvāku ES un vietējo līdzekļu izmantošanu. Neapšaubāmi, vietējo pašvaldību apvienošanās process ir jāveic tuvākajā laikā, lai mēs nokļūtu pie skaidrības par tām struktūrām, kuras tad ir tās, kam pieder zināmas atbildības un arī zināmas iespējas. Apvienošanās procesā ir skaidrs, ka ir no tā iegūstama vesela virkne dažādu ieguvumu, bet, protams, ir arī lietas, kas tiks zaudētas, un ir jāmeklē un jāatrod risinājumu tiem jautājumiem, kuri rada problēmas šādos apvienošanās procesos, un

it īpaši svarīgi ir šajā procesā ievērot brīvprātības principu, ņemot vērā visu Latvijas pašvaldību un to teritorijās dzīvojošo iedzīvotāju vēlmes un ieceres, jo galu galā šī reforma ir domāta ne tikai, lai darītu vieglāku valsts administrāciju, bet arī, lai katra iedzīvotāja dzīves kvalitāte uzlabotos.

Pašvaldību veiksmīga reforma nav iedomājama bez atbilstošas infrastruktūras nodrošinājuma, kas atvieglotu dzīvi cilvēkiem pašos attālākajos Latvijas novados un ciemos ar mērķi tuvināt sabiedriskos pakalpojumus iedzīvotājiem un ja nē, tad atrast veidus, kā iedzīvotāju nogādāt pie pakalpojuma sniegšanas vietas. Īpaši aktuāli ir ar ceļu uzturēšanu un atjaunošanu saistītie jautājumi, un tie tiešām prasa neatliekamu risinājumu visā Latvijā. Tikpat būtiski ir publiskā transporta jautājumi, it sevišķi attālākās vietās, jo ne jau katrs attāla ciema iedzīvotājs var atļauties sev privātu mašīnu.

Nav pieļaujams, ka vēl šobrīd Latvijā ir simtiem lauku mājas, kas nav pieslēgtas elektrībai, precīzos skaitļos – tādas ir 435. Tas liedz iedzīvotājiem saņemt aktuālo informāciju, tas nopietni samazina izglītības un saimniekošanas iespējas. Es tiešām ceru, ka „Latvenergo”, kopīgi ar valdības pārstāvjiem tuvākajā laikā spēs rast risinājumu šim svarīgajam jautājumam.

Pašvaldību loma infrastruktūras sakārtošanā un sociālo jautājumu risināšanā ir būtiska. Tieši pašvaldību līmenī tiek pieņemti tie lēmumi, kuri vistiešākā veidā iespaido katra iedzīvotāja dzīves kvalitāti. Taču, lai pašvaldības spētu pildīt likumos tām paredzētos pienākumus, tām nepieciešami arī atbilstoši līdzekļi savu pienākumu pildīšanai. Katru reizi, kad likumdošanā tiek pieņemti lēmumi par jauniem pienākumiem, ir nepieciešams šiem mērķiem paredzēt arī jaunus finanšu līdzekļus. Pretējā gadījumā no pieņemtā likuma nekāds reāls uzlabojums dzīvē nav sagaidāms. Tas bija galvenais iemesls, kamdēļ Valsts prezidente bija spiesta atgriezt otrreizējai caurlūkošanai grozījumus likumā "Par pašvaldību palīdzību dzīvokļa jautājuma risināšanā".

Ekselences,

Dāmas un kungi,

Novēlu Jums izmantot šo kongresu, lai auglīgās debatēs rastu radošus risinājumus turpmākajam darbam!

Pie šīs pašas izdevības vēlētos atgādināt jau laicīgi par šogad gaidāmo Latvijas neatkarības 85 gadu jubileju. Aicinu katras pašvaldības vadību jau tagad sākt piedomāt, ko mēs varētu darīt savā dzīvesvietā, lai šī apaļā jubileja mūsu valstī visā Latvijā patiešām kļūtu par valstiski svinīgiem un reizē arī priecīgiem tautas svētkiem.

Un es novēlu jums, lai savās debatēs jūs atcerētos, ka Sprīdītis, dodamies pasaulē, mazs puisītis būdams, spēja pārvarēt visus mošķus un velnus ne ar savu fizisko spēku, bet gan ar savu sirdslabestību, ar savu gudrību un ar savu atjautību. Es esmu pārliecināta, ka ne jau lielums un spēks ir tas, kas dzīvē nosaka veiksmi, bet gan cilvēciskās kvalitātes. Latvijai ir ļoti daudz tieši cilvēciskā potenciāla, mēs esam patiesi Dieva un laimes svētīti ar ļoti talantīgiem un spējīgiem cilvēkiem. Mums atliek tikai savus spēkus un savas domas virzīt uz vienu mērķi, strādāt kopā un tad tik tiešām mēs varēsim visu izdarīt, ko prasa pasaule un uzveikt visus izaicinājumus, ar kuriem pasaule spēj mūs uzrunāt. Protams, vienmēr tad varēsim atgriezties atpakaļ savā laimīgajā zemē, kur es ceru, ka mēs katrs savā darbā un veikumā būsim ieguldījuši kaut ko, kas to būs padarījis labāku, lai vismaz mūsu bērniem un mazbērniem tā būtu laimīgāka par to, kāda tā bija agrāk. Novēlu jums sekmes. Lai Jums veicas!